

Oponentský posudek na disertační práci:

PhDr. Martin Souček,

Ruská emigrace vnější a vnitřní.

Nesoustavné dějiny jednoho kulturního fenoménu.

Praha 2012

Vztah české inteligence k ruské společnosti, ale především k ruské kultuře, má svou hlubokou historii a tradici. Minimálně od poloviny 19. století se v českých zemích stala ruská historie i současnost předmětem hlubokého zájmu. Pro Středoevropana bylo Rusko od té doby pozoruhodné i hrůzné, blízké i vzdálené. Od té doby se také line kontinuální snaha Rusko nejen popsat, ale také pochopit. V úvodu práce, *Ruský svět do revoluce*, uvádí autor přehled těch zásadních a dodnes inspirativních studií, knih a monografií, které se v českém prostředí Ruskem zabývaly (např. Slavík, Masaryk). Umění a především literatura byla a je v tomto ohledu významným prostředníkem pro formulování otázek i pro nacházení možných odpovědí. Stejně jako se mění samotné Rusko, se také mění náš pohled na ně. Spojení ruské společnosti a kultury je přítomné jak ve společensko-historických, tak literárně vědných příspěvcích k tomuto tématu (např. Zadražil, Zadražilová, Putna, Glanc). V této oblasti vidím první z kladů předložené práce. Autor dokázal organicky propojit otázky filosofické, politické či sociální s jejich reflexí v básních, románech či dopisech. Tyto texty jsou někdy zásadního charakteru a delší citace se tak ukazují jako vhodné. Textově se tak prolíná celou prací jakási reprezentativní antologie klíčových příspěvků k danému tématu. (Při úvahách o možném knižním vydání by asi bylo vhodné delší citace přesunout na závěr knihy, jako samostatný celek.)

Následný obsah práce je možné rozdělit na tři základní celky. V prvním z nich, *Děkabristé*, autor zřetelně ukazuje, že hlavní a podstatné otázky o tom, co je Rusko a co má být Rusko, byly položeny již v té době. V té době se také zásadním způsobem, pro Rusko typickým, propojily otázky politické a umělecké. Bez znalosti tehdejších diskuzí, je nepochopitelný celý následující vývoj. Již v této části jsou tak obsažena hlavní témata následujícího celku, *Ruská intelektuální emigrace v 19. Století*, tedy exil, vykořeněnost, bezdomoví.

Podobně jako v předcházející části, i zde autor ilustruje jednotlivá témata a názory na příkladech konkrétních osobností. Nejvíce prostoru věnuje dvojici N. V. Gogol a F. M. Dostojevskij. Jejich dílo snad nejlépe charakterizuje zvláštní sepjetí osobního a společenského, sepjetí velkého uměleckého díla a hlubokého životního poznání. Pro oponenta byly podnětné i kapitoly věnované myšlenkám V. S. Bělinského a A. S. Chomjakova. Zde vidím další přínos práce, v tom jak autor zřetelně ukázal propojení kultury s širším společenským kontextem. Poslední a nejkratší celek, který je věnován porevoluční emigraci, je nejvíce otevřen současnosti. Autor v disertaci zřetelně ukazuje, že proměny, kterými Rusko procházelo a prochází, mají velkou důležitost nejen pro naši politickou realitu, ale pro naši kulturu a chápání jejího smyslu. Jasně tak vidíme, že některé otázky, které ruští intelektuálové v 19. století nastolili, z určité části a jakoby mimochodem, přešli do obecnějšího civilizačního diskursu.

Práce nemá formální nedostatky, odkazy a citace jsou standardní. Autor přehledně formuluje své myšlenky a také argumentačně se jedná o vyvážený text. Nesnadný cíl, předem prohraná bitva, který si autor v úvodu vytýčil, se podařilo naplnit. Náš vnitřní dialog o Rusku tak samozřejmě nekončí, jen opět potvrzuje svou smysluplnost a závažnost. Autor si vytvořil velice slibné předpoklady pro další bádání v této tematice.

Práci PhDr. Martina Součka *Ruská emigrace vnější a vnitřní. Nesoustavné dějiny jednoho kulturního fenoménu* plně doporučuji k obhajobě.

V Kovářech 17. Prosince 2012

Otto M. Urban, Ph.D.

ottourban@yahoo.com